

legre kerül egy eutanáziás nő (Lestyán Luca), egy másik, aki kisgyerekestül nem várta meg a tűzvészben a tűzoltókat (Kovács Zsuzsanna), és itt is feddést kap, amiért türelmetlenkedik, hiszen „itt már végtelen a türelem”. Kivételezett díszvendégként pedig itt van maga gróf Széchenyi István, akiről a történészek nem tudják eldönteni, öngyilkos lett-e vagy sem. Őt Szula László játssza, aki a való világban a Julit feleségül kérő Esztergályost; a haldokló víziójában, úgy tetszik, „riválisa” magas polcra került. Znamenák mint Fogalmazó komikus elemében van, iktat, könyvel, gyűjtőként érdeklődést mutat dr. Reich (Kovács Zsolt) bűnjel gyanánt lefoglalt pisztolya iránt, vörösen izzó hangvillája mágnesként működik, magához rántva a mérleget, melyre a megméréndő öngyilkosokat állítja. Viszont látjuk Kelemen József Kádár Istvánját is, amint földi küldetését elvégezvén boldogan tendál egy alig öltözött anyagi nő örök fényessége felé. Ez a szarkasztikus humorral és szolid ízléssel végigvitt jelenet kétségkívül az előadás leglátványosabb és leghatásosabb része.

A szarkazmust különben sem nélkülözi a produkció, a halott Liliom mellett összegyűlt ismerősök a szokásosnál részvétlenebbül bizonygatják, hogy Julinak így a legjobb, egyedül Linzmann pénztárnok (Karácsony Tamás) tér vissza karját szabadkozóan széttárva, mondván, nem is volt megtöltve a pisztolya. Sarkadi Kiss János Hugója viszont komoly ember, csöppet sem kell nevetnünk rajta, még kevésbé rosszallanunk, amikor kiderül, hogy Marival rendes polgári életre készülnek. Alighanem Czene Zsófi eltökélt, magának való, befelé élő Juliya is ilyesmire vágyik, s mivel Kocsis Pál Liliomja sem az a kordába hajthatatlan, intranszigiens személyiség, tulajdonképpen nincs igazán indokolva, hogy miért nem jönnek össze. Ha valamit hiányolhatunk az előadásból, az a közöttük lévő elfojtott, latens viszony ábrázolása; már az elején, a padon ülve sincs köztük „mágneses tér”, úgyszólván nehéz elképzelnünk Lujza lányuk fogantatásának körülményeit. Ettől függetlenül Téby Zita igazi anyja lánya: egyszerű, komoly és szemérmes.

A záróképben a földalatti-állomásra leszálló angyal (Rácz Panni) mintha az utolsó ítélet káosza fölé terjesztené ki szárnyait. Eszünkbe juthat, hogy Ficsur, akit Takács Géza nem elvetemültnek, csak korunk gyermekének játszik, mit válaszol, amikor Liliom megkérdezi, mi van Amerikában. Molnárnál azt, hogy gyáripár. Az előadásban azt is hozzáteszi: demokrácia.

MOLNÁR FERENC: LILIAM
(Csiky Gergely Színház, Kaposvár)

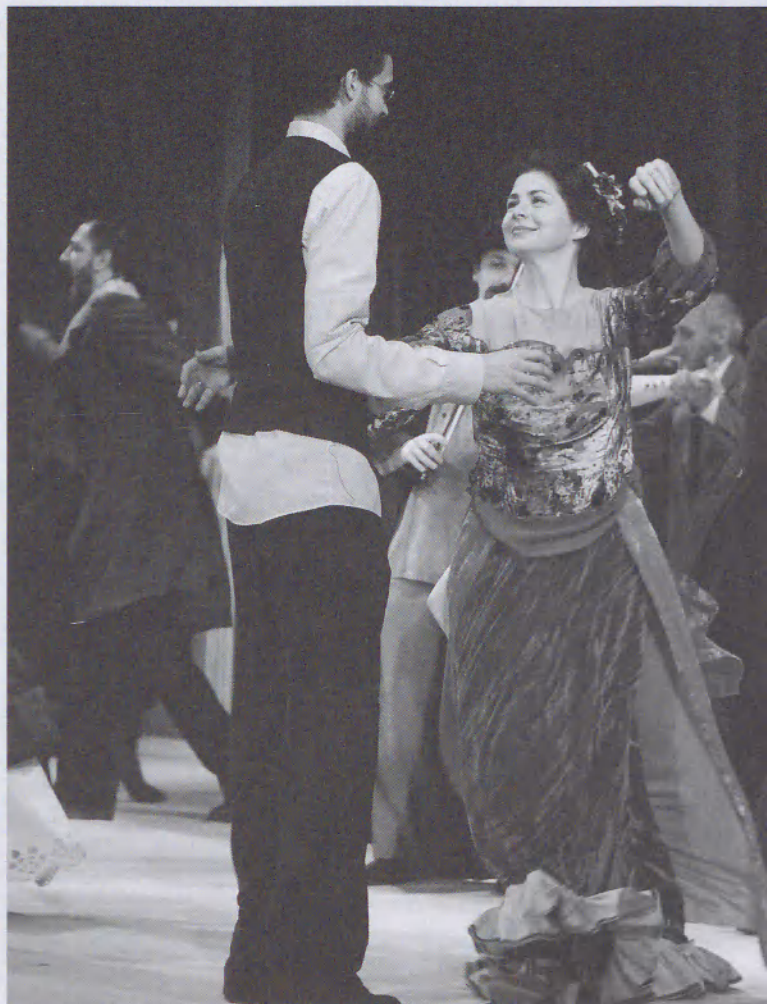
Dramaturg: Mohácsi István. **Díszlet:** Fodor Viola. **Jelmez:** Remete Kriszta. **Zene:** Kovács Márton. **Szervező:** Váradi Szabolcs. **Rendező:** Rusznyák Gábor. **Szereplők:** Kocsis Pál, Téby Zita e. h./Czene Zsófia, Grisnik Petra, Takács Géza, Sarkadi Kiss János, Varga Zsuzsa, Tóth Eleonóra, Szvath Tamás, Znamenák István, Karácsony Tamás, Kelemen József, Kovács Zsolt, Szula László, Serf Egyed, Gyuricza István, Fándly Csaba, Gulácsi Tamás e. h., Kovács Zsuzsanna, Lestyán Luca, Rácz Panni, Váradi Szabolcs, angyalok kara, zenekar.

Markó Róbert

Rendezzük kertjeinket

ANTON CSEHOV:
CSERESZNYÉSKERT

Az élet adott kulcsot Csehov utolsó darabjának mai értelmezéséhez: jól megszokott, kényelmes mindennapjaink csinos, de retrográd világának jelképe a cseresznyés kert, melyet a túlélés érdekében fel kell parcelláznunk, vagy legalábbis túl kell adnunk rajta, hiszen nyakunkon a gazdasági recesszió. A Weöres Sándor Színház bemutatója ekképpen értelmezi a *Cseresznyés kert* üzenetét-mondanivalóját – ezt tanúsítja legalábbis a szemre tetszetős, filológiai igényes, in-

formációgazdag műsorfüzet. A Duró Győző szerkesztette brosúra idézi Brustein és Fergusson Csehov-paszszusait, részletet közöl Georges Banu kiváló *Cseresznyéskert*-könyvéből, s az olvasó megtudja, mit gondoltak az 1903-ban keletkezett darabról olyan rendezősenik, mint Sztanyiszlavszkij, Strehler és Brook. Röviden nyilatkozik Jordán Tamás, a szombathelyi produkció rendezője is: a remekmű örökérvényűségéről; a darab döbbenetesen aktuális mondanivalójáról; a gazdasági világválságról, mely mindannyiunkat „valamilyen féltve őrzött értékünk lerombolásával fenyeget”. Nagy szerencse, hogy legalább a műsorfüzet feltárja a rendező elképzelését, mert az előadásból kevéssé hallhatni ki bármiféle szándékot.

A Jordán-féle *Cseresznyéskert* ugyanis szintiszta megmerítkezés és illusztráció. Takács Lilla tágas, Ranyevszkaja szalonját cseresznyeszín faburkolattal borító díszletterve

Czukur Balázs (Trofimov) és
Tóth Ildikó (Ranyevszkaja)

Nagy Akos Balázs – pointerfilm.hu

nosztalgikusan szép, szinte valóban élhető közeget. Máris markáns alkotói állásfoglalás az itt élők mellett, Lopahinnal szemben: aki ezt a gyönyörűséget le akarja romboltatni, vagy őrült, vagy szívtelen. Pedig a helyzet – különösen, ha a vázolt aktuális vonatkozásokat is számításba kívánja venni a rendező – ennél jóval összetettebb. Csehov darabja ugyanis éppen az érzelmek befolyásolta és a ráción alapuló világlátás ütköztetésére kínál lehetőséget, ráadásul úgy, hogy Ranyevszkaja és Lopahin érvelése is helytálló a maga módján. A nézői szimpátia azonban legkésőbb Ranyevszkaja királynői antréjánál a család oldalára áll, megbomlik a Csehovnál olyan kényesen felépített egyensúly, és sérül a szerzői szándék, melyet papíron Jordán is akceptál, miszerint a *Cseresznyéskert* komédia volna. A gogoli „Mit röhögtök? Magatokon röhögtök!” csehovi lecsapódásának („Nézzétek meg magatokat!”) önironikus légköre ilyen körülmények között nem tud megteremtődni. Sóvár fájdalom, könnyfakasztó nosztalgia lép a helyébe.

A fentiek nemcsak az előadás egészét határozzák meg, de a színészi alakításokon is nyomot hagynak. Jordán Ranyevszkaja családja és udvartartása kapcsolatrendszerének elemzésében nem látszik hibázni, pontos kisrealizmussal bomlanak ki szerelmek és egyéb vonzalmak, hallatlanul nehéz helyzetbe kerül ugyanakkor a Lopahint játszó színész. A figura gyakorlatilag teljesen elszigeteltté válik ebben a miliőben, s mivel az előadásban nem jelenik meg kellő eréllyel a kert eladásának szükségessége és elkerülhetetlensége, Lopahin mintha csak saját kedvére és szeszélyéből vásárolná meg a birtokot. Czapkó Antal energikusan, eszökgazdagon teszi emberközeli a kereskedő alakját. Már első színre lépésekor teljes figurát rajzol: rátartin, ám mégis kissé idegenül viseli a Döry Virág tervezte hibátlanul elegáns jelmezt. Benne van ebben minden, amit a figuráról a cselekmény elején tudni érdemes: a felkapaszkodottság, a belőle fakadó idegenségérzet, s az ebből következő folytonos megfelelési kényszer. A színész alkatából, színpadi habitusából eredő gögös elegancia, melyet Czapkó ezúttal elegáns göggé vastagít, nagyszerűen kamatozik ebben a karakterben, s érzékletesen (bár helyenként tán túlzott hirtelenséggel) fordul kisfiús félénkségbe Ranyevszkaja környezetében. Apró remeklések színezik az alakítást: egy-egy kényszeredett mosoly, zsebbe dugott kéz, s hogy ez a Lopahin Sarlotta Ivanovnáat éppenséggel *Sarlotte* Ivanovnáának hívja. Hogy Czapkó Lopahinja a minőségi alakítás ellenére sem elég erős ellenpontja a többi figurának, a fent említett értelmezés következménye. E problémát pedig akkor fájlalja igazán az ember, amikor Czapkó és a Ranyevszkaját játszó Tóth Ildikó elemi erejű kettőseit látja. Tóth, aki evvel az alakítással csatlakozott a szombathelyi társulathoz, érzelmvezérelt, kissé felületes, de mindenestül elbűvölő asszonyt játszik magától értetődő,

Tóth Ildikó és
Csonka Szilvia (Ánya)

könnyed természetességgel. Párjelenetei Czapkóval azért rendkívül hatásosak, mert figuráikat azonos játéknyelvből építik fel, melyben a legkisebb rebbenésnek, a minimális helyváltoztatásnak is jelentősége van.

Lényegesen vaskosabb eszközökkel, de élettelen komédiázik a Dunyását adó Bálint Éva. A kikupálódó szobalány ellenállhatatlanul humorossá válik, amikor a mű-széplélek a színésznő Erdélyből magával hozott tájszólásával nyilvánul meg. Ugyancsak sallangmentesen nevetet Orosz Róbert Jepihodovja, aki együgyű filozofálgatásaival olykor drámai mélységeket is megkarcol. Németh Judit a maga nemében kiváló, sorsát finoman érzékeltető Sarlotta Ivanovnája; Czukor Balázs Trofimovja, akit a színész a tőle megszokottnál jóval harsányabb (olykor túlzottan is harsány) eszközökkel fest meg; vagy Szabó Tibor tragikomikusra színezett Firsze: csaknem valamennyi alakítás értékes munka – és mintha jószerivel mind különböző elő-

adásból érkezett volna. Ez is arra figyelmeztet: rengeteg múlik azon, mennyire erőskezű, eredeti rendezőket hív Jordán Tamás a szombathelyi társulathoz a következő évadokban.

ANTON CSEHOV: CSERESZNYÉSKERT
(Weöres Sándor Színház, Szombathely)

Díszlet: Takács Lilla e. h. **Jelmez:** Dóry Virág. **Zene:** Benkő László. **Koreográfus:** Bodor Johanna. **Tanácsadó:** Fekete Péter. **A rendező munkatársa:** Kapornaki Rita. **Rendező:** Jordán Tamás.

Szereplők: Tóth Ildikó, Csonka Szilvia, Péter Kata, Szerémi Zoltán, Czapkó Antal, Czukor Balázs, Endrődy Krisztián, Németh Judit, Orosz Róbert, Bálint Éva, Szabó Tibor, Vass Szilárd, Horváth Ákos.

Sztrókey András

Nagyvárosi fények

JOHANN WOLFGANG GOETHE: FAUST

Utazás egy nagyváros alatt, az örök éjszakában. Metró. Az ablakon túl, a sötétben, ott, az itten túli világban valami más, valaki más van – van, úgyis tudod. Szükség, Bűntudat, Gond, Baj; négyes angyalanyag, e világi túlvilágiak szólnak Fausthoz, a metrón utazóhoz, a nyughatatlanhoz, az ismeretlenre vágóhoz. Fausthoz – hozzánk.

Kés villan. Halálpillanat. Öreg Faust ül a metró-színpadon, szemben vele Mefisztó. Faust élni indul a halál helyett – a halál előtt – a halál előtt. Életen és mitológián átívelő útja alatt feltárnak a hétköznapi szerelvénnyel titkai: az ülésből egy tanítvány, a térképből Margit jön ki – és szétnyílik a kocsis, hogy mögötte megelevenedjenek Faust látomásainak, örületének, halálos álmanak szürreális mesedarabjai. Párhuzamos világok csúsznak egymásba; Goethe tragédiájának két része összefonódik – az első rész adta keret helyszínéül szolgáló félrealista metró-díszlet ismétlődő szétnyílásakor tárulnak fel a második rész képei. Zsótér Sándor dramaturg komoly munkát végzett, amikor Goethe *Faustjának* két részéből (és a színlap által nem ismertett egyéb textusokból – így például Werner Schwab *Faustjából*) összefésülte az előadás szöveganyagát. A *Faust* (Goethe művében az elsőnél sokkal hosszabb) második részének szerteágazó számai közül Helénát (és az ő kereséséhez szorosan kapcsolódó szereplőket, szövegeket) emelte ki, így az első rész Margit-történetéhez mérhető anyagot hozott létre. Az előadás – ahogy Faust maga is – a két nő világa között ingázik; a Helénához kapcsolódó impresszív mitikus képek mellett azonban Margit világa

Ács Norbert és Erdős István

jelentéktelenül hétköznapi marad. Heléna megjelenésekor Faust egyszerűen hátat fordít Margitnak, aki ennek ellenére sem Faust, hanem Mefisztó áldozataként jelenik meg: halála előtt béklyóként hordja a Mefisztótól származó hatalmas ékszer.

Az előadás folyamatosan vált a két világ között: a tér használata minden jelenetet egyértelműen a saját világába helyez. A képek – és így a világok – közti váltások gördülékenysége